ISSN: 2149-0821

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science

Yıl: 5, Sayı: 32, Aralık 2018, s. 602-615

Öğr. Gör. Dilek TÜM CEBECİ

Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Tekstil Giyim Ayakkabı ve Deri Bölümü, dilektum@marmara.edu.tr

ÇARPANALI VE GÜCÜLÜ KOLAN DOKUMACILIĞININ ORTAK VE FARKLI YÖNLERİNİN İNCELENMESİ[1]

Özet

Türk el sanatları içinde köklü bir geleneğe ve geçmişe sahip olan el dokumacılığı kültürel değerlerimizin önemli bir parçasını oluşturur. Türk toplumunun estetik ve sanat anlayışının günlük yaşamdaki yerini en iyi yansıtan alanlardan biri de geleneksel dokumalardır. Geleneksel dokumalardan biri olan Kolan dokumacılığı geçmişi çok eski zamanlara dayanan özellikle Mısır'da başlayıp Mezopotamya'da devam eden varlığını Anadolu'nun farklı bölgelerinde ve Orta Asya'da da sürdürmüş olan, renk ve desen çeşitlikleri ile kültür zenginliği oluşturmuş bir dokumacılıktır.

Dokuma çeşitlerimiz içinde yer alan kolan dokumalar, desenin çözgüde görüldüğü gücülü dar ve şerit dokumalardır. Çarpanalı kolan dokumaları ise kartlı (plakalı) şerit dokumalardır. Her iki dokuma da temelde aynı görünmekle birlikte dokuma tekniği açısından farklılıklar göstermektedir. Günümüzde bu dokumaları üretenler ise oldukça azalmıştır.

El dokumacılığında geleneksel özelliklerin korunmasının yanında, yapılacak yeni tasarımlarla bu köklü sanatımızın yaşatılması ve geliştirilmesi ve bu sanatın gelecek kuşaklara aktarılması oldukça önemlidir.

[1]Bu çalışma "Yıldız Teknik Üniversitesi" ev sahipliğinde düzenlenen Uluslararası Güzel Sanatlar Sempozyumunda (5. Asoscongress 25-27 Ekim 2018 İstanbul) bildiri olarak sunulmuştur.

Bu amaçla hazırlanan çalışmada kartlı ve gücülü kolan dokumalarının tarihi, kullanılan araç ve gereçler, uygulama aşamaları ve kullanım alanları, teknik özellikleri örneklerle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Geleneksel dokuma, çarpana ve kolan dokumaları.

INVESTIGATION OF COMMON AND DIFFERENT ASPECTS OF BAND WEAVING WITH TABLET AND HEALD

Abstract

Hand weaving, having a long-standing tradition and past in Turkish handicrafts, constitutes a significant part of our cultural values. One of areas that best reflects the position of aesthetics and art conception in daily life is traditional weavings. Band weaving, being one of the traditional weavings, is a weaving that has a past dating back to old times, and which especially started in Egypt and continued in Mesopotamia region and maintained its existence in different regions of Anatolia and Central Asia and constituted a cultural richness with variety of colour and patterns.

Band weavings which belongs to a kind of hand weaving, are narrow and band weavings with heald where the pattern is seen in a warp. On the other hand, band weavings with tablet are weavings with cards (sheets). While both veawings seem fundamentally similar, they show varieties with respect to weaving style. People who have produced such weavings have significantly decreased in today's life.

It is of paramount importance that this long-standing traditional art should be sustained and improved with new designs and handed to future generations as well as maintained its traditional features in hand weaving.

For that reason, in this work, history of band weaving with card and heald, equipments used, areaa of use and stages of applications and technical properties are investigated by giving samples.

Keywords: Culture, Traditional Weaving, Tablet And Band Weavings.

GİRİŞ

El sanatları toplumların yapılarına, geleneklerine, beğenilerine ve kültürlerine göre farklı nitelikler gösteren maddi ve manevi değerlerini yansıtan çalışmaların bir bölümüdür. Benzer çerçevede bireylerin bilgi ve becerilerine dayanan özellikle elle ve basit araçlarla yapılan ve içinde yaşanılan toplumun yaşam şeklini gelenek, görenek, örf ve adetlerini yansıtan en eski sanat dalıdır. (Arslan 2014:124)

Türk el sanatları içerisinde köklü bir geçmişi olan kolanlar, çarpana ve gücü tekniği ile dokunan ayrıca örgü tekniği ile de yapılmış olan geleneksel dokumalardır. (Atlıhan 2012:131)

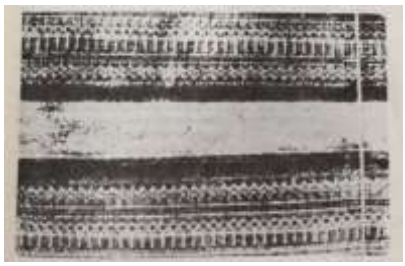
Dokuma çeşitlerimiz içinde yer alan Kolan dokumalar, desenin çözgüde oluştuğu gücülü dar ve şerit dokumalardır. Çarpanalı kolan dokumaları ise kartlı (plakalı) şerit dokumalardır. Her iki dokuma da temelde aynı görünmekle birlikte dokuma tekniği açısından farklılıklar göstermektedir.

El dokumacılığı kapsamında yer alan kolan dokumalar çözgü yüzlü şerit şeklinde ve genellikle desenlidir. Desenin çözgüde oluştuğu enleri dar ve boyları uzun olan şerit şeklindeki dokumalara (gücülü veya kartlı) "Kolan dokuma" adı verilir. Bu dokumalar, özellikle konar göçer yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak varlığını sürdürmüştür. Anadolu da daha çok geleneksel kullanım alanlarında değerlendirilen bu dokumalar günümüzde farklı alanlarda da kullanılma özelliği taşımaktadır. (Türktaş, Büber 2016: 904)

Sanat ürünü olan bu dokumalar aynı zamanda milli varlığında bir göstergesidir. Tekniğin en iyi şekilde kullanıldığı ve süsleme unsurlarında sınırları zorlayan kolan ve çarpanalar Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan ama maalesef üretimi azalmış olan dokumalardır. (Aytaç 2010: 192)

1. ÇARPANA DOKUMACILIĞININ TARİHİ

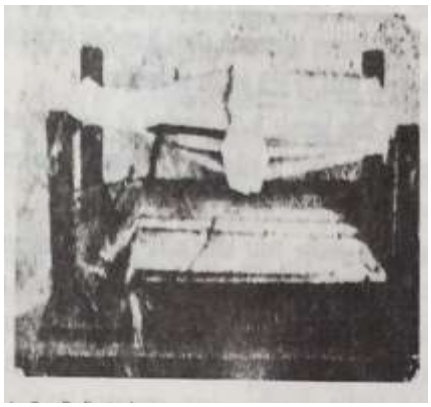
En eski çarpana dokuması, 342 levha ile dokunmuş "Ramses kuşağı" olarak bilinen ilk buluntudur. (Resim 1) Bu dokuma geçen yüzyılın ortasında, Yukarı Mısır'daki Memphis'te satın alınmış olup, Liverpool Arkeoloji müzesinde saklanmaktadır. Eski imparatorluk devrine (M.Ö. 2000-3000) tarihlendirilmektedir. (Atlıhan 2017:28)

Resim 1: Ramsese ait olan en eski çarpana dokuması. (Sutton A., Holtom P., 1975: 6)

İkinci buluntu ise İran Susa'da bir mabette bulunan M.Ö. geç 3. Bin yıla tarihlenen fil dişi levhadır. (Mecquenem 1905:121) Müzelerde yer alan dokuma bantlardan edilen bilgilere göre çarpana dokumaların yayıldığı diğer yerler Kuzey Afrika, Avrupa ve Asya kıtasıdır. (Kosswing 1967:71) En erken çarpana dokumalar Mısırda bulunmaktadır. Keten ve Ramiden dokunmuş bantlar 22. Hanedanlık (M.Ö. 945-745) dönemindendir.

Eski dönem Mısır uygarlığında kullanılmış olan çarpanalı yatay tezgahlarda çerçeveler (gücüler) yerine 4 yada 6 köşeli plakalar yer almıştır. (Resim 2)

Resim 2: Berlin Müzesinde bulunan plakalı bir tezgah maketi (Sutton A., Holtom P., 1975: 7)

Arkeolojik bulgulara göre Mısırda krallar ve mahiyetlerinin giysilerinde kemer ve şallarla süslemiş oldukları görülür. 1956 yılında Maria Schütte çarpana dokumacılığının yayılma alanları ile ilgili çalışmalar yapmış bu tekniğin Mısır'da ortaya çıktığını ve daha sonra doğuya, kuzeye ve batıya yayıldığını tespit etmiştir. (Schlabow 1978:8) Çarpanacılık Mısırdan Akdeniz ülkelerine yayılmıştır. (Cezayir, Tunus, Fas) Bazı araştırmacılar çarpanacılığın çıkışını sadece bu ülkelere bağlamak istememişlerdir. Lehman -Haupt çarpana dokuma için bu ilginç teknik zanaatların ve kültürün ana vatanı olan Babilde yaşayan insanlara atfetmiştir. Bu bölge son buluşlara göre çarpana, karton levha veya bant dokumacılık açısından da anlamlıdır. Çarpana dokumalar tüm Asya- Avrupa kültür alanında Çin den İzlanda'ya kadar yayılmıştır. Basit fakat zekice yapılan çarpana dokumaların Babil'den batıya yayıldığı görüşünde olmuştur. (Atlıhan 2017:30)

1.1.Kullanılan Araçlar

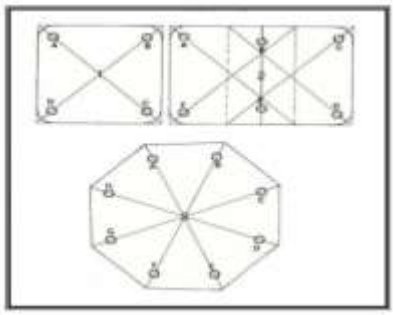
Resim 3: Ahşap çarpanalar (Atlıhan 2017: 51)

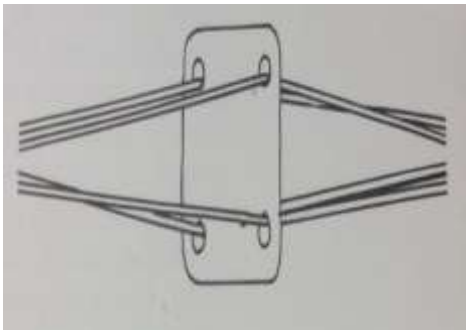

Resim 4: Çarpanalar ve kılıç (Atlıhan 2017: 21)

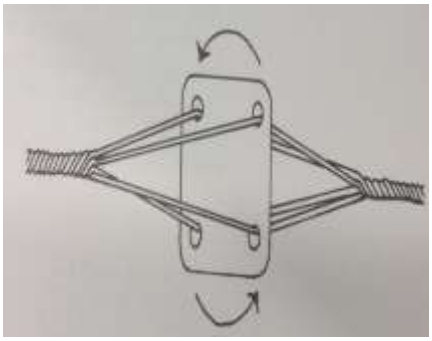
1.2. Çarpana Dokuma Tekniği

Deri, ince ağaç levha, mukavva, sert plastik, fildişi vb. malzemeden dörtgen, çokgen veya üçgen şekilde kesilmiş ve köşelerine birer delik delinmiş dokuma aracına çarpana kartları denir. (Şekil 1) Çarpanaların deliklerinden, hazırlanan desene ve sisteme göre birer iplik geçirilip ipler gerilerek bu levhaların kendi çevresinde 90 derece veya 180 derece döndürülmesiyle ve araya atkı geçirilmesiyle oluşan şerit hâlindeki dokumalara da çarpana dokumaları denir. (Şekil 2-3)

Şekil 2 Çözgüleri geçirilmiş çarpana kartı (Sutton A., Holtom P., 1975: 8)

Şekil 3 Çarpana dokuma tekniğinde hareket

Çeşitli renkte çözgü ipliklerinin atkı ile birleştirilerek belirli genişliklerde şeritler dokumak için geçirildiği 3-4-6-8 köşeli ahşap (Resim 3) veya farklı malzemelerden yapılan yaklaşık 5x5cm. ebatlarındaki levhaların ismine "çarpan" ve bu malzemelerle yapılan dokumalara ise çarpana dokuma denir. (Erberk 1980: 7) çarpana dokumalarda kullanılan temel araçları çarpanlardır. Genellikle kare şeklinde kartlar kullanılmakla birlikte üçgen, altıgen, sekizgen kartlarda kullanılmaktadır. (Akpınarlı, Ortaç, 2007:81) Çarpana dokumacılığında çoğunlukla bir kenarı 6-7 cm olan dört köşeli çarpanalar kullanılır. Çarpanaların dört köşesindeki deliklerden birer çözgü ipliği geçirildiği için, kullanılan çarpana sayısı arttıkça, şerit halindeki dokumanın eni de artar. Dokumanın eni ve inceliği, kullanılan ipliklerin inceliğine göre değişir. Çarpanaların deliklerinden belirli yönlerde iplikler geçirildikten sonra, çözgü iplikleri iki uçtan, iki sabit yere bağlanır. Dik konumda tutulan çarpanaların köşelerindeki deliklerden geçirilmiş olan ipliklerin yarısı üstte, yarısı altta kalarak ağızlık açılır. Çarpanalar 90 derece öne veya arkaya döndürülür. Bu hareket sırasında alttaki ipliklerden bazıları üstte, üstteki ipliklerden eşit sayıdaki bazıları ise aşağıya inmiş, yani yer değiştirmişlerdir. Ağızlığın her değişmesinden sonra çözgü iplikleri arasından atkı iplikleri geçirilir. Atkı iplikleri, tahtadan yontulmuş bir bıçak veya buna benzer bir araç (kılıç) ile hatta elin yan tarafı ile sıkıştırılır. (Resim 4)

Resim 5: Muğla Fethiye Paşalı köyü çarpana dokuma-1988

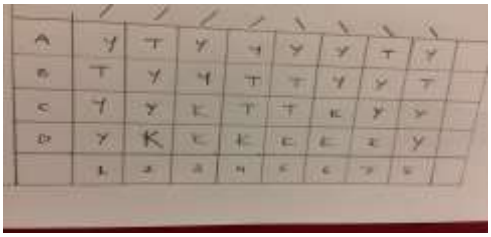
(Resim 5) Geleneksel yöntemlerle çarpana dokuma çalışması (Atlıhan 2017:34)

1.3.Günümüz (Çarpanalı) Uygulama Çalışmaları

Atölye ortamında uygulamış olan çalışmada öncelikle 7x7cm. kare şeklinde çarpana kartları 8 adet olarak oluşturulmuştur. (Şekil 4) Belirlenen desenin uygulanabilmesi için hangi renkteki hangi numaralı çarpanadan nasıl bir düzenle geçirileceğini gösteren rapor tanımlanır. Kareli kağıt üzerine desen hazırlama metoduna göre uygulanır. (Şekil 5)

Şekil 4: hazırlanan çarpana kartları

Şekil 5: Çarpana dokuma desen raporu

Şekil 6: Çözgü ipliklerinin çarpana kartlarına desen raporuna göre geçirilmesi

Çözgü ipliklerinin çarpanalara geçiriliş sıralama sistemleri; düz dizgi sistemi, simetrik sistem, grup simetri ve orta simetri olmak üzere farklı sistemlerle sıralama işlemi gerçekleştirilebilir.

Bu uygulamada çözgü iplikleri orta simetri yöntemine göre çarpanalar'a geçirilmiştir. (Şekil 6)

Resim 6: Çözgü ipliklerinin düzenlenmesi

Resim 7: Uygulama çalışması, Marmara Üniversitesi T.B.M.Y.O. (Cebeci 2017)

(Resim 6) Çözgüler çözgü aracı yoksa duvara veya düz bir zemine sabitlenmiş iki çubuk aracılığıyla mesafesi hesaplanarak çözgü uzunluğunu verecek şekilde hazırlanır. Dokunacak çarpana boyu %5 -%15 arası kısalma payı da dikkate alınarak hazırlanır ve sıralama işlemi yapılır. Çözgü ipliklerinin uç kısımlarının dağılmaması için düğümlenir veya başka bir iple bağlanır. (Resim 7) Oluşturulan çarpanalı dokuma örmeği 4ileri 4 geri, sonrasında devam eden ileri çevirme ve devam eden geri çevirme teknikleriyle uygulanmıştır (Resim 7). Ayrıca

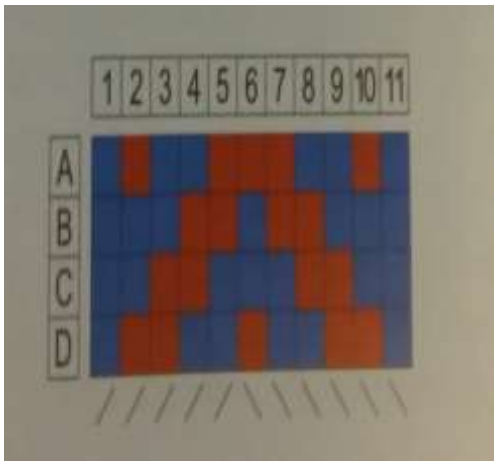
çarpanaların döndürülmesi konusunda; Devamlı ileri döndürme, devamlı geri döndürme, ileri ve geri döndürme ve farklı düzenlerde döndürme işlemleri'de teknik olarak tercih edilebilir.

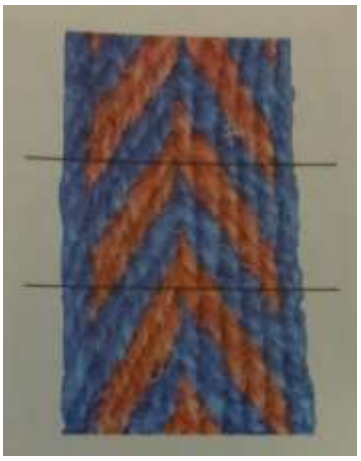
Resim 8: Marmara Üniversitesi GSF. Prof. Dr. Şerife Atlıhan yönetimindeki dersten bir çalışma

Çarpana dokumalarının deseni, çözgü ipliklerinin renklerine, çözgü ipliklerinin çarpanalardan geçiriliş sistemine ve çarpanaların hareket düzenine göre değişir.

Çarpanaların köşelerindeki deliklerden hangi renk iplik geçirildiğini gösteren "renk dağılım tablosu"oluşturulur ve dokuma planın da çözgülerin yönleri hazırlanır. (Şekil 7)

Şekil 7: Dokuma planında çözgülerin geçirme yönleri sol yarısı Z, sağ yarısı S büküm (Atlıhan 2017: 45)

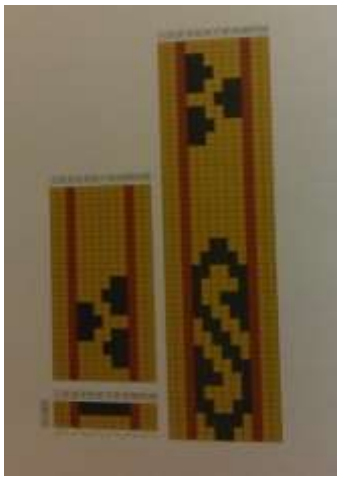

Resim 9: Plana göre dokunmuş bant

Bu dokuma planı çarpanaların ileri yönde hareketlerine göre hazırlanır. Dikey yönde her bir kareye alfebetik sırayla bir harf yazılır. Sol üst köşeden sağa doğruda (kaç tane çarpana kullanılacaksa) 1'den başlayarak her kareye numara yazılarak plan alanı belirlenir. Çözgü ipliği geçirme yönleride alt sırada işaretlenir. (Resim 9) gerçekleştirilmiş dokuma bant.

1.4 Kullanım Alanları

Tarihte çok çeşitli alanlarda kullanılmış olan çarpana dokumalar örneğin kaftanlar üzerinde çaprast bant olarak değerlendirilmiştir. (Resim 10) atkı ve çözgüde ipek malzeme kullanılmış olup dokumada 12 adet çarpana ve bir sağ bir sol yönlü dokuma planı oluşturulmuştur. (Şekil 8)

Şekil 8:Dokuma planı

(Atlıhan 2017: 126-127)

Resim 10:Topkapı Sarayı Müzesi 17. yy padişah II. Süleyman kaftanından çarpana bantlar

Resim 11: Balıkesir yöresine ait kuşak kıyafetinde

Resim 12: Çanakkkale Ayvacık Türkmen

(Atlıhan 2017: 203-103)

(Resim 11) Tek yüzeyde desenleme tekniğnde oluşturulan bu bel bağı Balıkesir-İvrindi yörüklerinde daha çok kullanılmıştır. (Resim 12) Giyimde aksesusar olarak bel bağı olarak kullanılmıştır. (Resim13) Ayrıca yük ve binek hayvanların koşum takımlarında kullanılmıştır.

Resim 13 Eyer takımları Muğla _Fethiye(Atlıhan 2017:107)

2. KOLAN DOKUMACILIĞI

Kolan dokuma çözgü ve atkı olarak bilinen iki iplik sisteminin temel oluşturduğu yün, pamuk gibi ipliklerle yer tezgahında dokunan, kartların yerine gücü çubuğunun kullanıldığı, bu çubuk yardımı ile açılan ağızlıktan geçirilen atkı ipliklerinin sıkıştırılmasıyla elde edilen, çözgü yüzlü şerit halindeki dokumalardır. (Aytaç 2006: 78)

Kolan dokuma ile çarpanalı dokuma aynı şerit şeklinde dokuma gibi görünse de kullanılan araçlardan ve teknikten kaynaklanan farklılıklar söz konusudur.

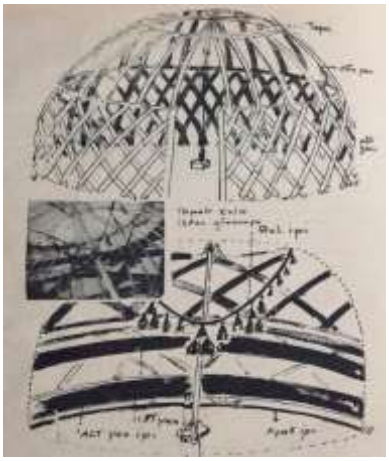
Kolan dokumaların farkı, yere çakılan iki çubuk arasına gerilen çözgülerle dokunmasıdır. Gücü görevi yapan gücü çubuğunun döndürülmesiyle açılan çözgü aralığından mekikle atkı ipi atılıp tarak görevini yapan kılıç ile sıkıştırılır. (Aytaç 2010 :192) Kolan dokumalar için şimdiki mekikli dokumaların ilkel halidir diyebiliriz. (Sönmez 1995: 13)

Kolan dokumada sadece belirli genişlikte dokumalar elde edilmektedir. Ancak biten kolanlar yan yana eklenerek geniş dokumalar elde edilebilir. Anadolu'da daha çok geleneksel kullanım alanlarında değerlendirilen Kolan dokumalar Kullanıldıkları yere göre; kolan, kuşak, kemer, bağ, ip gibi isimler almaktadır. Yörükler tarafından kullanılan Kolan dokumalar ise o dönem içinde yaşadıkları kara çadırlarının kaplama maddesi olan keçelerin sarılmasında ve bu çadırlarının üstlerinin tutturulmasında kullanılmıştır.

Topak Evlerde ve Çadırlarda Kolanlar

Topak ev; Göçerlerin kullandıkları, kolaylıkla kurulabilen ve kurulu halde kolaylıkla yeri değiştirilebilen bir çadırdır. "Akev" de denilen bu çadırın ağaçtan yapılmış bir iskeleti vardır.

Bu iskeletin üstü keçelerle kapatılmıştır. Keçe ve ağaç iskelet, çeşitli kolanlarla bağlanarak sağlamlaştırılmıştır. (Resim 14)

Resim 14 Evin İskeleti ve Kolanların Yerlerini gösteren şemalar (Sanat Dergisi 1977)

2.1. Kolan Dokuma Tekniği

(Resim 15) Kolanın uzunluğuna göre kesilen ipler, yere çakılan iki çubuk arasına bağlanır. Çözgülerin arasına gücü çubuğu geçirilerek iplerin yer değiştirmesi sağlanır. (Kahvecioğlu 2009:282) Atkı ipi çözgülerin arasına geçirilerek dokunur ve geleneksel yöntemlerde kılıç denilen malzemeyle atkılar sıkıştırılır. (Resim 16).

Resim15: Burdur Gölhisar yer tezgahı (Megep 2012)

Resim 16: Kılıç ile sıkıştırma (Megep 2012)

2.2 Günümüz (Gücülü) Uygulama Çalışmaları

Uygulama işleminde kullanılan malzemeler; dokumaya uygun mukavemetli pamuklu çözgü ipliği ve atkı ipliğinden oluşur. Çözgü ipliklerini sabitlemek amacıyla 4 adet işkence, 2 adet yuvarlak formda ahşap çubuk, 1 adet gücünün arkasında yer alan ahşap ayraç, 1 adet gücü tellerini asmak için kullanılan ahşap çubuk, 2 adet 6cm. lik ahşap ayraç kullanılır, bu ayraçların bir tanesi gücünün arkasında diğeri ise gücünün önünde olup aynı zamanda desen tahtası olarak'da kullanılır. 2 adet ayraç (ahşap kılıç) bir tanesi atkıyı atarken alt dokuma için ağızlık

açıldığında kullanılan ve atkıyı sıkıştırmaya yarayan ayraç, diğeri ise üst ağızlık açıldığında üst atkıyı ayırmamıza ve atkıyı sıkıştırmamızı sağlayan diğer ayraçtır.

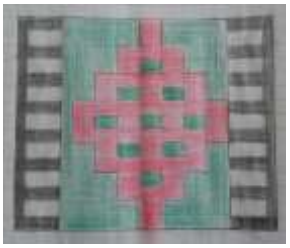
Çözgü işlemi; siyah ve beyaz kenar iplikleri olarak yeşil ve kırmızı ana desen yüzeyinde kullanan çözgü iplikleri öncelikle gergin konumda düz bir yüzey üzerinde (masa, 4 ayrı karşılıklı işkence malzemesi kullanılarak) çekilir. Yine gergin konumda 2 adet ahşap çubukla düz yüzeye -masaya alınır. (masaya karşılıklı olarak 2 şer adet işkence monte edilir. Gergin konumda çözgü telleri masaya alınır ve işkencelerin gergin konumda tutabilmek için 1 adet yuvarlak formda ahşap çubuk konulur ve çözgü ipleri bağlanır.

Tahar işlemi; her bir çözgü ipliğini teker teker seçerek gücüleme yapılır.bunun için ayrı iplik kullanılır ve iplikler gergin konumda ahşap çubuk üzerinde geçirilir. Aynı zamanda çerçeve sistemi oluşturulmuştur. Gücüleme işleminde tahar işlemi yapılırken 1 adet gücülü ve gücüsüz olan çözgü ipliğini alıp gücünün arkasına ahşap ayraç konulur. Ayrıca üstte kalanlar ile altta kalanlar arasına gücünün önüne diğer ahşap ayracımız konulur. (Şekil 9) Desen çalışması ise hazırlanan rapora göre uygulanır.

Atölye ortamında kolan uygulama çalışması; çözgü iplikleri, ağızlık açma ve aynı çözgü üzerinde farklı desen uygulamaları gerçekleştirilmiştir. (Resim 17-18-19)

Resim 17: Kolan dokuma (çift katlı gücülü dar dokuma) işlemi için çözgü iplikleri ve ağızlık açma işlemi Marmara Üniversitesi GSF Atelyesi, (Tüm: 2010)

Şekil 9: Dokuma desen raporu (Tüm: 2010)

Resim 18: Kolan (gücülü) dokumadan görüntüler (Tüm: 2010)

Resim 19: Uygulama işlemi (Farklı desen çalışmaları) (Tüm: 2010)

2.3 Kullanım Alanları

Çuval kenarlarında, kulplarında, bir kuşak veya bir kolan şeklindeki bu bağlar çuvalların iki yanına dikilir. Bu bağların üzerindeki renk ve motifler, çuvalın üzerindeki renk ve çizgilerle uyumlu olacak şekilde tasarlanır. (Resim 20)

Resim 20: Kayseri -Altı söğütler yaylası un çuvalı 1975 (Pekin 1975: 15)

Giyim ve süslemede kullanılan Kolan kuşaklar ortalama En 10 cm.Boy 2.30 cm. (Resim 21-22-23)

Resim 21: Ege bölgesi kuşakları Resim 22 Yörük Kıyafeti Resim 23: Manisa ili soma ilçesinde yapılmış kolan bel bağı (Megep 2012)

3. KARTLI VE GÜCÜLÜ KOLAN DOKUMACILIĞININ ORTAK VE FARKLI ÖZELLİKLERİ

Her iki dokumada dar dokuma olarak adlandırılmaktadır. Kullanım yerleri açısından hemen hemen aynı alanlarda kullanılmıştır. Teknik açıdan incelediğimiz zaman dokunma işlemleri birbirinden tamamen farklıdır. Çarpanada kartların hareket ve yönleri ile desen gerçekleştirilmektedir. Gücülü kolan dokuma ise düz dokumada kullandığımız gibi gücüleme sistemi ile yapılmaktadır. Desen çalışmasında her iki dokumada da raporlar kareli kağıt üzerine çizilmiştir. Çarpana kartlarının deliklerinden hazırlanan desene ve sisteme göre ipliklerin geçirilme düzeni, döndürülme dereceleri ve yönleri büyük önem taşımaktadır.

Teknik açıdan her iki dokumada da çerçeve görevi gören ya gücü yada kartlar kullanılmıştır. Ağızlık açma sisteminde her iki teknikte de atkı atma sistemi için kılıç veya günümüzde bir ayraç yardımıyla atkının sıkılaştırılması gerçekleştirilmektedir.

SONUÇ

Türk el sanatları geleneği içerisinde köklü bir geçmişi olan çarpana ve kolan dokumaları günümüzde varlığını sürdürebilmesi ve gelecek kuşaklara aktarabilmesi açısından el dokumacılığının geleneksel özelliklerin korunmasının yanında, yapılacak yeni tasarımlarla bu köklü sanatımızın yaşatılması ve geliştirilmesi önemli bir husus taşımaktadır.

Bu açıdan eğitimcilerimize önemli bir görev düşmektedir. Örneğin Sayın hocam Prof. Dr. Şerife ATLIHAN Marmara Üniversitesi GSF Geleneksel Türk sanatları Bölümünde seçmeli sanat grubu dersi olarak okutmaktadır. Bu derse Türk öğrenciler yanısıra ERASMUS programı ile gelen öğrencilerde büyük ilgi göstermektedir. Bu ilginin diğer resmi veya özel kurumlarca'da desteklenmesi gerekmektedir.

Küçük bir dokuma düzeni olan çarpana ve kolan dokumaları taşınabilir nitelikte olduğu için pek çok alanda dokunup uygulanabilir. Örneğin Kıyafette, aksesuarda işlevsel veya dekoratif tasarım olarak yer alabilirler.

Birçok geleneksel sanat ürünü gelişen teknoloji ile makineleşmiştir. Oysa el becerisinin zeka gelişiminde önemli bir rol oynadığı bilimsel gerçeğinden yola çıktığımızda üretimin yanısıra ruhsal açıdan da bireylere olumlu motivasyonlar katacağı kesindir.

Bugün birçok ülkede uluslararası düzeyde çarpana ve kolan dokuma yapan kişilerin dernekleri mevcuttur. Bu durum ülkemizde de derneklerle geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

Akpınarlı F., Ortaç, H.S.,(2007) Ankara Çubuk İlçesi Çarpana Dokumaları, Selçuklu Arş. Merkezi Başkanlığı Yayınları, Konya.

Arslan, H.Y.(2014 Ocak-Haziran), "Kolan Dokumanın Giysi tasarımında Kullanılması", Motif Akademi Halkbilim Dergisi, Sayı:1, s. 124

Atlıhan, Ş,, (2012), "Antalya ve Çevresinde Kolanlar", 1. Uluslararası Moda ve Tekstil Sempozyumu, s. 131

Atlıhan, Ş, (2017), Anadolu ve Topkapı Sarayı'ndan Çarpana Dokumalar, Marmara Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

Aytaç, A, (2006), Geleneksel Türk El Dokumacılığı Sanatı,Konya

Aytaç, A., (2010), "Kırgızistanda Çarpana ve Kolan Dokumacılığından Örnekler", Milli Folklor Dergisi, Sayı: 87, s192

Erberk, G., (1980) Çarpana Dokumaları, Türkiyemiz dergisi, Akbank Yayınları Sayı 30. s.7

Kahvecioğlu H., (2009) Denizli Kocadere köyü Kolan dokumacılığı, Konya,Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Kosswing, L., (1967), Über Brettchenweberei in Besondere in Anatolien, Beasier Archiv, Neue Folge Band XV, Heft I, s.71-132,Berlin

Megep, (2012) El Sanatları Teknolojisi, Geleneksel Türk Dokuma Sanatları, Ankara

Pekin E., (1975), Yörük Çuvalları, Sanat Dünyamız Yıl2, Sayı5, s:14

Sanat Dergisi, (1977), Kültür Bakanlığı, Sayı: 6, Yıl: 3

Schlabow, K., (1978), Die Kunst des Brettchenwebens, Museum Neumünstere e.V.4. Auflage

Sönmez, T.D., (1995) El Dokumacılığı ve Çarpana, Ankara

Sutton, A., Holtom, P., (1975), Tablet Weaving, London

Türktaş, Z.,Büber,S., (2016 Mayıs), Konya Bozkır İlçesinde Bulunan Kolan Dokumalar ve Bazı Özelikleri", Uluslararası Sempozyum- Geçmişten Günümüze Bozkır, s.904